

## Spirende Oslo – forslag om å etablere Geitmyra skolehage som et *kommunalt* kompetansesenter for skolehagevirksomhet

*Aksjonen La skolehagen leve – Vern Geitmyra arbeider for varig vern av Geitmyra skole- og parsellhage og for å etablere Geitmyra skolehage som et kommunalt kompetansesenter for økologi og skolehagevirksomhet. Aksjonen representerer et stort antall brukere av skole- og parsellhagen på Geitmyra og har tidligere vært representert i Oslo kommunes utredningsarbeid om videre utvikling av Geitmyra. Aksjonen har bidratt til å forhindre at flere planer om nedbygging av Geitmyra skolehages areal har blitt realisert, bl.a. kommunens tidligere og lenge hemmeligholdte planer på begynnelsen av 2000-tallet om utbygging av 450 boliger.*

### Geitmyra skolehage

Geitmyra er i dag Norges eldste eksisterende skolehage og utgjør med sine 42 dekar en fantastisk oase midt mellom de tettest befolkede bydelene i Oslo - Sagene, Grünerløkka og St. Hanshaugen. Geitmyra er også skolehage-sentral for alle de mindre skolehagene som ligger i tilknytning til skoler rundt omkring i byen. Oslo kommunale skolehager, som driftes av Utdanningsetaten i Oslo, har én ansatt og et årlig driftsbudsjett på ca. 1 mill. som inkluderer lønnsmidler til skolehagelederen.



Allerede fra starten av var Geitmyra hjerte og sentrum for all skolehagevirksomhet i Kristiania. I 1909 ga kommunen tillatelse til at området kunne benyttes til skolehager for skolene Møllergata, Foss, Bolteløkka, Lilleborg, Sagene og Grünerløkka. Fortsatt er disse – og mange andre skoler og barnehager – aktive brukere av skolehagen. Området har vært i kontinuerlig drift som skolehage/parsellhage og er både veldrevet og godt utnyttet.

Kombinasjonen skolehage – parselhage er ideell i den forstand at området brukes av mange mennesker fra tidlig morgen til sein kveld og i alle helger og ferier i hele dyrkingssesongen (april – oktober/november). I tillegg brukes området av skoler og barnehager på vinterstid til lek og fysisk aktivitet. I vår tid er Geitmyra også en unik flerkulturell møteplass rundt parselhagevirksomheten og ulike organisasjoners aktiviteter.

#### Vår VISJON for videre utvikling av Geitmyra og skolehagevirksomheten i Oslo:

- Å utvikle Geitmyra skole- og parselhage til et **kommunalt** kompetansesenter for skolehagevirksomhet
- Å utvikle Geitmyra til et besøks-, opplevelses- og erfaringscenter for dyrking og økologi, primært rettet mot barn og unge, skoler og barnehager

### Skolehagen, Kunnskapsløftet og Fagfornyelsen 2020

Skolehagevirksomhet knyttes naturlig til flere fag i Kunnskapsløftet og gir undervisningen en praktisk og utøvende dimensjon, samtidig som elevene utvikler kunnskaper og ferdigheter på mange fagområder. Ulike aktiviteter som kan realiseres i skolehagen vil dermed kunne bidra til realisering av kompetansemål i skolens fag. **Med Fagfornyelsen vil skolehagen kunne få et nytt løft gjennom å være en relevant og verdifull arena for arbeid med de gjennomgående temaene *Bærekraftig utvikling og Folkehelse og livsmestring***



### Den naturlige skolesekken

Skolehagen utgjør i dag en del av den nasjonale satsningen på *Den naturlige skolesekken*, og medvirker til økt bevissthet om bærekraftig utvikling og økt miljøengasjement hos elever og lærere i grunnskolen. **Skolehagen gir økt kunnskap om helse og livsstil, natur- og miljøvern både i et etisk, samfunnsmessig og naturvitenskaplig perspektiv.** De faglige målsettingene i *Den naturlige skolesekken* kan alle realiseres gjennom det mangfold av aktiviteter og kunnskapsområder som skolehagen legger til rette for.



I tillegg vil skolehagen og ulike aktiviteter der representere en viktig arena for satsingen på **daglig fysisk aktivitet** for elevene. I Oslo vil disse oasene by på alternative former for uteaktiviteter, lek og fysisk utfoldelse. Skolehagen utgjør derfor et viktig tilskudd til mer tradisjonelle kroppsøvingsaktiviteter, og er et alternativ til elever som faller utenfor organiserte idretter eller som trenger noe annet enn kroppsøving for å øke sitt fysiske aktivitetsnivå.

Vi vil også trekke frem et særlig viktig aspekt i våre dager: Skolehagen - i samspill med parselhagen - er mingleplass for mennesker med ulik kulturbakgrunn. Her møtes innvandrerbarn, -foreldre- og besteforeldre og etnisk norske i alle aldrer rundt et interesse-felleskap. Her deles kunnskap om mat- tradisjoner og dyrkingsmetoder innenfor en naturlig ramme der alle stiller på lik linje. Slik utgjør skolehagen **en unik møteplass som fremmer integrering og samhold** og en opplærings-arena der elevene lærer toleranse og respekt for hverandres kultur og tradisjoner.



### Hvorfor kommunalt kompetansesenter?

Det er 3 hovedgrunner til vårt forslag om å opprette et kommunalt kompetansesenter for skolehagevirksomhet på Geitmyra:

- Sikre at hele Geitmyra skole- og parselhage bevares for fremtiden, fortsatt driftes i kommunal regi og vernes mot privatisering og kommersialisering.
- Et kommunalt kompetansesenter vil innebære en nødvendig opprustning av området, økte pedagogiske ressurser, større satsing på og styrking av skolehagevirksomhet for barn, unge, skoler og barnehager i Oslo. Når målet er å få flere skoler til å benytte skolehage i sin undervisning, er det helt nødvendig å sikre både tilstrekkelig praktisk hjelp og veiledning til lærere og elever ute i dyrkingsfeltet og varierte nettbaserte undervisningstjenester.
- Ved å etablere Geitmyra som kommunalt ressurscenter for økologi og skolehagevirksomhet, vil Oslo være en foregangskommune og et forbilde for andre kommuner som ønsker å etablere eller videreutvikle sin skolehagevirksomhet.

**Med støtte fra ledelsen for Oslo kommunale skolehager tar Vern-Geitmyra- aksjonen til orde for at Oslo kommune må ta et større ansvar for skolehagevirksomheten og bemanne/ruste opp Geitmyra skolehage slik at intensjonene om skolehagetilbud til alle skoler kan nås, og med det bidra aktivt og offensivt til å realisere det grønne skiftet.**

Å være driftssentral for alle de mindre skolehagearealene som ligger i tilknytning til skoler over hele byen, slik Geitmyra skolehage er, innebærer å bidra med pløying, jordforbedring frø og planter til mange flere skoler enn de som har egne dyrkingsarealer på Geitmyra.

Geitmyra skolehage er i dag godt drevet og når mange barn og unge med sine pedagogiske tilbud. Hele infrastrukturen ligger der, med opparbeidet hage, alléer med frukttrær, et utekjøkken dimensjonert for hele skoleklasser, drivhus, driftsbygninger, opparbeidede jordarealer, jordbruks- og hageutstyr, vanningsanlegg, og ikke minst faglig kompetanse. Det er imidlertid ingen tvil om at skolehagen har et uforløst potensial, som med relativt beskjedne midler fra kommunen kan la seg forløse.

### **Hva vil forslaget om et kommunalt kompetansesenter for økologi og skolehagevirksomhet innebære?**

- *en grunnbemanning på minimum 3 årsverk og deretter minimum et halvt nytt årsverk for hver 30. skolehage som blir aktivt brukt.* Dette er nødvendig for å sikre et høyt aktivitetsnivå i skolehagene og for å jobbe godt med skoler, barnehager, aktivitetsskoler og aktuelle lærerutdanningsmiljøer i felt. Det må i tillegg utvikles nettbaserte tjenester og pedagogiske opplegg som lærere og elever kan bruke i aktuelle fag på skolen - i forbindelse med for- og etterarbeid til feltarbeidet i skolehagen.
- den enkelte skole/skoleklasse må sikres nødvendig assistanse fra kvalifisert personell fra skolehagen i felt. Med stor utskifting av lærere er det ikke realistisk at det generelle kunnskapsnivået hos den jevne lærer kan høynes tilstrekkelig kun gjennom etter-/videreutdanning. *En kritisk faktor for skolenes bruk av skolehagen er derfor at lærere og elever kan tilbys nødvendig og tilstrekkelig assistanse når de kommer til skolehagen.*
- etter-/videreutdanning av lærere og barnehagelærere i økologisk dyrking og pedagogisk bruk av en økologisk drevet skolehage i samarbeid med aktuelle lærerutdanningsmiljøer og Naturfagsenteret v/UiO
- det er behov for økt kapasitet mht. toalettforhold, opprusting av maskinparken, i tillegg til en rekke mindre tiltak: bygningsvedlikehold, vedlikehold/oppgradering av vanningsanlegget, opprustning/vedlikehold av interne veier, utbedring av gjerdet som omringer hagen. Det er allerede gjennomført et arbeid med tilstandsrapport for bygningsmassen, og det foreligger et forslag til en helhetlig utviklingsplan for området utarbeidet av Utdanningsetaten og Bymiljøetaten.
- det vil være ønskelig at kommunen overfører bruksretten av det gamle huset på hjørnet mot Sagene (krysset Uelandsgate – Kierschowsgate) til kontorlokale for skolehageansatte i 1.etasje, mens 2.etasje kan bli bolig for ansatt/vaktmester

- skal skolehagen kunne fungere som et godt dyrkingsareal for skolene og parsellhagene, og et område der barn kan løpe fritt og trygt omkring som i dag, er det viktig å erkjenne at disse hensynene vil måtte legge visse begrensninger på en fullstendig fri benyttelse av området for allmennheten. Det vil allikevel være et mål å åpne opp området for publikum generelt gjennom kursvirksomhet og faglige tilbud innen urban og økologisk dyrking.
- det vil også være nødvendig å avklare forholdet mellom Utdanningsetatens og Bymiljøetatens innflytelse og ansvar for området. Vårt råd vil være at ansvaret for området tilbakeføres til Utdanningsetaten fordi denne løsningen vil ivareta den nødvendige fleksibiliteten i ivaretagelse av området. I dag har både Geitmyra Parsellhagelag og en rekke organisasjoner, foreninger og interessegrupper tilhold i Geitmyra skolehage etter avtale med skolehagelederen. Alle disse er innforstått med at skolene er prioriterte brukere av skolehagen, og at tildeling av dyrkingsfelter til enhver tid skjer etter at skolenes behov er dekket. Siden skolenes behov kan variere fra år til år, er denne ordningen med på å ivareta en helhetlig og god bruk og utnyttelse av hele skolehageområdet. Dersom ansvaret for området skulle deles mellom de to kommunale etatene, og området skulle deles mellom skolehage og annen bruk, vil det bety at denne fleksibiliteten forsvinner. Konsekvensene vil da være at skolehagevirksomheten blir skadelidende når etterspørselen fra skoler og barnehager øker.

### Markant nedgang i skolehagevirksomhet

Tar vi utgangspunkt i skolehagevirksomheten i Oslo, ser vi at det har vært et ganske markant fall i både aktivitet og kompetanse de siste 20 årene. Frem til 1988 var det i Oslo mer enn 100 ansatte skolehagelærere - mange av dem med høyt kompetansenivå - og 80-90 skoler med egne skolehageparseller. De siste 20 årene er antallet skoler med skolehage halvert, og mange skoler mangler lærere med kunnskap om skolehage som faglig og pedagogisk læringsarena. Skolene mangler grønn kompetanse. Lærerne er utdannet for å fremme læring innendørs, og utfordringen for den enkelte lærer ligger ofte i å kunne bruke skolehagen i pedagogisk sammenheng – på måter som får teori og praksis og elevenes utvikling av kunnskaper og ferdigheter til å henge godt sammen – gjerne i en tverrfaglig sammenheng.



***Etablering av et kommunalt kompetansesenter med både utprøvingsfelt, fagpedagogisk personale og nettbaserte tjenester, vil bidra til at flere lærere kan tilegne seg kompetanse på skolehagevirksomhet. En kommunal satsing på skolehage vil også være et viktig insitament for utviklingen av fagdidaktisk og tverrfaglig kompetanse i lærerutdanningen og videreutdanningstilbudene til lærere i Oslo-regionen.***

Vi kjenner ikke til data som tegner et fullstendig bilde av omfanget av skolehager på landsbasis. I Oslo har vi imidlertid data som viser en sterk reduksjon av skolehagearealer gjennom de siste 20-30 årene. I 1989 utgjorde Oslos skole- og parsellhager ca. 180 dekar. I dag er det mindre enn 95 dekar som fortsatt er i bruk til dette formålet, og flere av dagens skole- og parsellhager er truet av nedbygging. Det er en vedvarende tendens til at nedbyggingen skyldes barnehageutbygging – dette til tross for at Oslos skole- og parsellhager utgjør *mindre enn to promille* av byens areal innenfor utbyggingssonen, og at bystyret – gjennom Oslo kommunes byøkologiske program – tidligere har gjort vedtak om å øke arealet til skole- og parsellhager.

*Vern-Geitmyra-aksjonen* mener at situasjonen for skolehagene i Oslo er alvorlig, og at skolehagene lenge har lidd under kommunale nedprioriteringer. Skole- og parsellhagene har stor verdi og stort utviklingspotensial – både i opplæringen og i et helse- og ernæringsmessig perspektiv. ***Å løfte skolehagevirksomheten som kommunal satsing og etablere et kommunalt kompetansesenter for skolehagevirksomhet vil være bærekraftig og fremtidsrettet!***



***Vi ber om at det fremmes forslag om å etablere Geitmyra skolehage som et kommunalt ressurscenter for økologi og skolehagevirksomhet når Samferdsels- og miljøkomiteen behandler strategien «Spirende Oslo» kommende uke.***

Oslo 14.september 2019

Med vennlig hilsen

*Aksjonen La skolehagen leve – Vern Geitmyra*

Signe Kalsnes, leder

[www.vern-geitmyra.no](http://www.vern-geitmyra.no)